

CULTURA POPORULUI

FOAIE DE CULTURĂ ȘI DE EDUCAȚIE CETĂȚENEASCĂ
A SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI”

ABONAMENTE ANUALE:

pentru săteni 30 lei
" autorități 60 lei
" întreprinderi financiare . . . 100 lei

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

REDACȚIA: Telefon No. 405

ADMINISTRAȚIA: Telef. No. 186

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Strada Memorandului No. 21, în Sala Reduta

Calendarul Săptămânei pe luna Iunie

CATOLIC		ORTODOX	
12	Luni	Basilide	30
13	Marti	Antonie	31
14	Mercuri	Basilu	1
15	Joi	Joia Verde	2
16	Vineri	Benno	3
17	Sâmbătă	Ado f	4
18	Duminică	Perfectă	5

CUM PUTEM SĂ FIM O NAȚIUNE MARE

„Nemai altoindu-ne știința pe învățăturile părinților noștri, noi putem să fim o mare națiune. Dar pentru aceea, trebuie să cunoaștem ce ne-a lăsat părinții”.

INVĂȚĂTURILE LUI MIRON COSTIN 1633—1691

Miron Costin a fost un vrednic boier din acea parte a țării care se zice Moldova. El a trăit acum 250 de ani. El a învățat multă carte, ca să poată scrie povestea nu numai a Moldovei, ci a întregului neam românesc; adică și a celui din Moldova, precum și a celui din țara românească, și din Ardeal, pentru că tot un neam sunt și odată descălecați. Și a scris o frumoasă poveste, în mai multe cărți, dintre care două foarte cunoscute, cari se cheamă: una *Cartea pentru descălecatul dinții*, iar alta *Letopisețul Moldovei*. Și a mai făcut și sfaturi sau viersuri într-o poezie numită *Vieșta lumii*. Și în toate găsim adânci sfaturi de cum se cuvine să ne purtăm în lume pentru ca nașia noastră să ajungă la mare vrednicie. Noi suntem de vîrstă domnească. Parinții noștri au fost Daci și Români, două popoare vestite, cari ne-au lăsat ca moștenire ca în țara noastră noi nu putem să fim robii nici unui popor. Dar noi mai suntem și creștini, cari nu râvnim a face rău la nimeni. Ci voim ca, prin munca și cinstea noastră, să ne ridicăm neamul la împlinirea legii lui Dumnezeu. Noi credem că istoria lumii este împlinirea voinței lui Dumnezeu, și această credință ne ajută ca, tâlmăcind cititul cărților, să ne cunoaștem ce am fost, ce suntem și ce trebuie să fim.

Inceputul țării acestora, zice Miron Costin, a scrie,

multă vreme la cumpănă a statut cugetul nostru. Să încep osteneala aceasta, după atâtea veacuri, dela Traian împăratul Rămului, cu câteva sute de ani preste mie trecute, se sperie gândul. A lasa țara nescriș, cu mare ocară înfundat neamul acesta, este înimei durere. Ci biruită gândul să mă apuc de această osteneală. Zice-va cineva: târziu este. După sutele de ani, cum se vor putea ști istoriile adevărate? Răspund eu: Lasat'a puternicul Dumnezeu Iscusită oglindă minții omenești: scrisoarea, dintru care, dacă va nevol, omul cele trecute cu multe vremi le va putea ști și le va putea oblici. Nu este alta mai frumoasă și mai de folos zăbavă decât cititul cărților. Ea ne arată că precum toate sunt din orânduirea lui Dumnezeu, așa este și cu neamul românesc. Trebuie să spunem cu sfânta scriptură că lumea fără Dumnezeu este numai fum și umbră; o deșărtăciune a deșărtăciunilor, o violenție o înșelăciune. Roata lumii nu este așa cum gândește omul, ci după gludețul lui Dumnezeu. Nu sunt vremile sub cârma omului, ci bietul om sub vreme. Dar neștiutoare firea omenească de lucruri ce vor să fie pe urmă, pentru un lucru sau două ce i se prilejesc pe voie. Incepe lucruri peste puterea sa, și apoi acolo găsește peire. Ci noi să nu fim așa. Să știm că ni se va măsura cu ce și noi

vom măsura. Și pentru ca să ne cunoaștem măsura, țara noastră trebuie să albă cărmulțori și sfetnici, cari, frământând cu voroava lucrul, să-l lamurească spre bine.

Așa, înțelepțește, ne învăța Miron Costin. Și atunci când a grăit el aceste vorbe, erau atâtea necazuri peste noi, că abla de mai putea românul să aibă cugetul la studii. Sosiră, ne spune el, sosiră asupra noastră cumpilte vremi, de nu stăm de scrisoare, ci de grije și suspinuri. La scrisoare gând slobod și fără valuri trebuiește. Iară noi privim cumpilte vremi și cumpănă mare pământului nostru și nouă. Dar Miron Costin nu s'a lăsat abatut, ci s'a sărguit ca să ne lumineze calea binelui.

Acum noi avem o Românie mai puțin necăjită. Acum și mai mult trebuie să ne îndemnăm a urma părinților noștri. Așa putem să fim o națiune mare.

MARIN ȘTEFĂNESCU
Profesor la Universitatea din Cluj

UN JUBILEU

Anul acesta s'a împlinit 30 de ani, de când o seamă din fruntașii Românilor din Ardeal au fost condamați la temniță grea și mari amende în bani. Văzând, că guvernele dușmane nouă din Budapesta nu mai încetează cu prigonirile Românilor fruntași ardeleni au hotărât să înainteze o cerere la împăratul din Viena, ca să împedeze el, cu puterea lui împărătească, aceste prigoniri. La această cerere Români i au zis *Memorand*. Împăratul nu a luat în seamă plângerea Românilor, iar guvernul din Budapesta, și mai îndârjit, a pornit vestitul proces al memorandumii, care s'a desășurat în sala cea mare de la Reduta din Cluj, acolo, unde acum răsună glasul românesc al dascalilor noștri și cântecetele românești la șezătorile „Culturii Poporului”.

La acest proces al fruntașilor români ardeleni au venit mii și mii de români din toate satele Ardealului, așa că Ungurii din Cluj, judecând pe Români după frica neamului unguresc, se te-

meu că-i vor stânge de pe fața pământului. S'au înșelat însă, căci țărani noștri au dovedit și atunci, că sunt sămânță pin neamul care a răspândit cultura la întreg neamul omenesc.

După condamnarea fruntașilor, Români de pretutindeni au protestat contra sentinței barbare și-au îmbărbătat totodată pe martirii neamelui. Urmarea acestor proteste au fost condamnarea la temniță și amende în bani a sute de preoți, învățători și țărani.

Și cu toate aceste condamnări, viul nostru de un tate na-

țională, trup s'a făcut. Aceasta însă mulțumită jertfelor de tot felul aduse de înalțașii noștri în cursul veacurilor și până în anul 1918, iar noi, ceice ne bucurăm acum de înfăptuirea Unității naționale, să nu uităm pe cei ce cu jertfa libertății, averii și atât de des chiar a vieții lor ne-au adus acolo, unde ne aflăm astăzi. Și să nu uităm, că ceea ce am dobândit putem păstra numai prin dragoste de muacă, de patrie, de neam și prin hotărârea de a ne jertfi asemenea înaintărilor, când patria și neamul vor fi în prmejdie.

CRONICA EXTERNĂ

Ungaria

Conducătorii de azi ai Ungariei nu au ajuns încă să se cumintească. Ei nu cunosc nici acum starea grea a țării lor sau se fac că nu o cunosc. Și nu e grea, pentru că Ungaria și-a căpătat granițele ei firești după locul, pe care locuiesc Maghiarii mulți la un loc (în masse compacte), ci pentru că și acum cred, că li s'a făcut o nedreptate rămânând fără stăpânire asupra Românilor, Sârbilor, Slovacilor și Rutenilor.

În Ungaria, mai ales hrana s'a scumpit în mod îngrozitor, așa că e vai de orașenii, cari nu au venituri uriașe. O urmare a acestei scumpiri e și faptul, că o parte din Ungurii făloși, cari nu au vrut să rămână sub stăpânirea adevăraților domni ai Ardealului, cari suntem noi Români, și an plecat în Ungaria, au trimis o deputație la București, ca să ceară dela guvernul românesc să-i lase să se reîntoarcă în Transilvania. Noi știm, că avem un guvern național, care nu va da voce dușmanilor și batjocoritorilor neamului nostru să se reîntoarcă.

O alta dovadă, că nu s'au cumișit, e și sbuciumarea lor de-a nu plăti pagubele, pe cari le-au pricinuit în războiu, mai ales nouă și Sârbilor. Pagubele acestea trebuie să le plătească și Germania și Bulgaria și Austria, în scurt toate statele cari s'au băgat în războiu cu gândul de-a jefui alte popoare. Germania plătește, Bulgaria plătește, numai Ungurii au crezut, că ei sunt ceva deosebiți, cari nu trebuie să plătească nimic. Adevărat că unii Englezi și Italiani îi mângăiau pe baronii și conții (grafi) unguri trimiși în străinătate ca să se plângă și să

părăscă mai ales pe Români. Rău destul, că Ungurii în fudulia lor au crezut, că vor fi ertați să ispășească păcatele săvârșite. Dar acum au căpătat de nou poruncă să plătească la ceea ce s'au îndatorat chiar ei când au semnat (iscălit) tratatul de pace. Conducătorii Ungurilor cred însă și acum, că dacă se obligă la ceva, ei nu sunt obligați să împlinescă.

Mult se vaicăra și contele Appongi, care a fost cel mai mare dușman al neamului românesc. El spune într-o gazetă ungurească din Dobrițin, că Marile Puteri (Anglia, Franța, Italia și America) sunt răuvoitoare față de Unguri, de aceea nu vreau să se ocupe de bieții Maghiari, cari se prăpădesc sub jugul Românilor. Marile puteri însă știu, că nici în Ungaria nu le merge Ungurilor atât de bine ca în România noastră. Ele mai știu, că, afară de Rusia bolșevică, nicăiri poporul nu e atât de asprit ca în Ungaria, unde nici acum, după războiul cel mare, poporul nu are dreptul de vot universal, unde și acum tot boerii și ciocoi stăpânesc. De aceea nu e mirare, că în urma alegerilor făcute pentru cameră în Ungaria pe baza unei legi, care-și bate joc de popor, Marile Puteri au înștiințat guvernul din Budapesta, ca să schimbe legea electorală dând drept de vot universal tuturor cetățenilor. Primministrul ungar a promis, că îndată ce se va întruni camera, se va schimba legea electorală.

În Ungaria totul e putred, în-deosebi poporul e asprit rău. Dar pentru aceea „domni” tot nu se cumișesc până nu li se va da o lecție nouă.

Citiți urmarea în pag. II-a

ÎNTÂMPĂRILE SĂPTĂMĂNEI

Culturale

Dar boeresc. Dl G. Sion vechiu boer moldovean, a adunat o viață întreagă fel și fel de cărți și icoane, în deosebite limbi, făcându-și o frumoasă bibliotecă în care găseai tot ce privește istoria neamului românesc. Nu de mult s'a prezentat la Directorul bibliotecii Universității din Cluj, zicând: „D le director, vreau să dăruiesc câteva cărți vechi tinerei D-v. bibliotecă”. Dar nu erau câteva cărți, ci o bibliotecă întreagă în valoare de peste două milioane lei.

Darul acesta e de o însemnătate foarte mare pentru bibliotecă din Cluj, lipsită de cărți românești, pe cari guvernul stăin de dinainte de Unire nu le suferia. Lipsa aceasta a încetat acum, mulțumită sufletului mare a acestui adevărat boier român.

Festival în Cluj. Societatea noastră „Cultura Poporului” a aranjat pe ziua de Sf. Constantin și Elena cum și întâia zi de Rusalii, în tovarășie cu Regt. 83 Infanterie, mari serbări pe locul de promenadă din Cluj. Serbările au reușit minunat mai ales mulțumită ostenețelor d-lui căpitan Beleuță și ale camaraziilor, toți adevărați dascăli, ofițeri gata să muncească când e vorba de întărirea culturii neamului nostru. Venitul serbărilor e pentru societatea noastră și pentru muzica regimentului.

Intru mărirea lui Dumnezeu. În eparhia ortodoxă a Sibiului, darurile făcute pentru biserici și trebuințele ei de către credincioși au fost anul trecut de peste un milion 700 mii de lei.

La 6 Mai a. c. s'a desvelit în Vrata (Meh.) monumentul eroilor morți în războiul neamului. Au fost față mii de țărani din toate satele învecinate. Au fost serviciu religios și cuvântări patriotice. Monumentul s'a dat în primire Primarului comunei.

Ziua Eroilor. — În comuna Ighiel jud. Alba Inferioară situată într-o regiune deluroasă la Nord de Alba-Iulia la o depărtare de 14 km., în ziua de 25 Maiu 1922 sa făcut sfințirea monumentului ridicat de locuitorii acelei comune în amintirea eroilor din comuna Ighiel căzuți pe câmpul de onoare în războiul mondial 1914—1920.

Sfințirea monumentului a fost săvârșită de către părințele potropop asistat de preoții din jur. Cu această ocazie pâr. potropop Teculescu a rostit o cuvântare în care a arătat, cum împlinește Dumnezeu gândul cel bun al omului, aducând multă mângâiere celor ce plâng în jurul monumentului.

Seara după sfințire a avut loc în edificiul școlii o producțiune populară, cu cântări, declamări și jocuri naționale executate de tinerimea din Ighiel, sub conducerea d-lui învățător și a primarului.

Armata a fost reprezentată la această serbare prin D-nii Ofițeri superiori și inferiori dela armatele aflate în împrejurimi. Aducem laude locuitorilor din com. Ighiel, pentru ridicarea monumentului, și fapta lor frumoasă să fie pildă tuturor comunelor din țara Românească.

Din țară

Indreptare. — Într-o parte din ediția numărului trecut s'a pus, din greșală, numele VICTOR LAZĂR ca al autorului foiletonului al doilea despre Bucovina. Articolul e o reproducere din „Cartea adultului”, de dl. I. Băjenaru.

Domnița Elisabeta, fica Regelui nostru și principesa de coroană a Greciei, a scăpat de orice primejdie, așa că a părăsit patul suferințelor. Întreaga vară va petrece-o la Sinaia în vechia patrie Românie, aerul căreia va însănătoși-o pe deplin.

Bancnote nouă. Banca Națională a României vrea să scoată în locuile bancnotelor (banilor de hârtie) de până acum altele cu chip noi. Ea vrea adevărat să se vadă și din chipul de pe bancnote, că țările românești sunt acum unite.

Făcându-se bancnote nouă, toate cele vechi vor fi schimbate căci dela un timp înainte acestea nu vor mai avea valoare. Prin nevoia de schimb, mulți bani ascunși vor eși la iveală, dar mai ales bancnotele pe cari au pus străinii mâna.

Se înțelege, că tipărirea bancnotelor celor nouă nu se va face curând, căci mai întâi trebuie să se aleagă icoana, apoi să se procure hârtia specială. Așa că pentru multșor timp bancnotele de până acum sunt tot bune, numai de-am avea multe.

Locuințele la sate nu pot fi rechiziționate. Așa a hotărât ministerul de interne prin ordinul No. 17.141. Legea cea nouă a locuințelor se ocupă numai de cele dela orașe, așa că la sate nici funcționari, nici jandarmi, peste tot nimeni nu poate rechiziționa locuința dela săteni.

De peste hotare

Un rege cuminte și milostiv. Regele Alexandru al Serbiei, înțelegând că din prilejul căsătoriei sale cu Prințesa Marioara i se pregătesc daruri scumpe de nunta a chemat la sine comisia însărcinată cu strângerea darurilor și i-a spus că nu primește bucurios daruri și aururi scumpe cari costă milioane, ci este dorința lui ca aceste milioane să se folosească pentru școli, pentru luminarea poporului și ajutorarea săracilor, orfanilor și bolnavilor.

Pățania regelui bulgar Boris. Unde a ajuns siguranța vieții omenesci în Bulgaria lui Stambulinski, ni o arată și pățania regelui bulgar. El a făcut o plimbare mai lungă cu automobilul. La înapoiere trecând printr'un sat, în fața crâșmei a văzut mai mulți bulgari înarmați și lângă ei doi pari având în vârful lor înfipt câte un cap de om. Bulgarii erau niște tâlhari, cari omorâse și jefuise pe crâșmar și pe soția lui și ca să bage groază în lume le-au tăiat capetele și le-au înfipt în pari. Regele a trecut neoprit, dar un alt automobil, care a venit după aceea, a fost oprit și călătorii, desigur bogați, au fost făcuți prizonieri pentru ca să stoarcă bani dela ai lor.

Telefonul fără fir. Oamenii învățați nu nu s'au mulțumit, că au iscodit telegrafia fără fir (de sârmă, drot), ci au iscodit și telefonul fără fir. Întâia în cercare mai mare s'a făcut la Washington, în America, unde Harding, președintele Statelor Unite, a ținut o vorbire care a fost auzită la câteva sute de kilometri jur împrejur. La New-York, Boston și alte orașe îndepărtate de Washington, lucrătorilor li-se părea că vorbitorul s'ar afla în mijlocul lor. În cursul vorbirii, Harding a strănutat și cinci sute de glasuri au strigat: „Să-ți fie de bine!”

Oare ce minun vor mai iscodi oamenii deacum înainte? Căci mintea omenescă nu odihnește ci mereu caută să descopere din tainele minunate ale naturii create de Dumnezeu.

Cel mai mare om din lume. Nu mai cuminte, ci mai mare ca statură. Este înalt de 285 cm. (2 metrii 82 cm.). Pieptul e de 124 cm. lat, poartă pălărie No. 63, e greu de 208 kilograme.

Are mare poftă de mâncare. Dimineața bea 3 litre de lapte, la cină 15—20 ouă iar la prânz cel puțin unu și jumătate kg. carne.

Cea mai mare plăcere e cu tare-i place să doarmă. Poate să doarmă într'una și 24 ore, adică o zi și o noapte.

„Tot un drac.” În biserica catedrală din Moscova mai săptămânile trecute au intrat noaptea tâlhari și au jefuit-o de odorele și uneltele cele scumpe și sfinte. Dimineața poporul credincios a rămas foarte rece și nepăsător la vestea asta din pricina că pe ziua următoare bolșevicii rânduiseră „recvirarea” uneltelor de metal de prin biserici și oamenii șopteau că-i „tot un drac” adevărat tot de un fel tâlharul care furase noaptea ca și bolșevicul care se pregătea să „recvireze”, adevărat să fure ziua.

Sfatul marilor bănci din lume. Mulți spun că acest sfat va putea face mai mult pentru pace decât Genova și Haga. Și au dreptate pentru că și la Genova îndărătul statului au fost băncile și petrolul, afacerile bănești și economice.

A APĂRUT

Drama „ARDEALUL”

Scrisă de colaboratorul nostru C. Cehan-Racoviță

În această piesă de teatru e descrisă toată viața plină de suferință a transilvănenilor. Se poate căpăta volumul trimiteându-se prin mandat poștal suma de 5 lei prețul cărții; iar 2 lei în plus pentru taxa poștei, recomandat.

Banii se vor înainta d lui Const. Cehan-Racoviță, Otel New-York Cam. 17 Cluj.

Banca Centrala

Pentru Industrie și Comerț s. p. a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6—8
(Casele proprii).

◆ Capital social Lei 50,000,000 deplin vărsat ◆
◆ Secția de Bancă :: Secția de Mărfuri ◆

FILIALE :

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hațeg, Satu-Mare, Reprezentanți stabili în București, Kossice, Praga și Viena

Banca Românească

SOCIETATE ANONIMĂ

Capital Social 160.000.000 lei

SEDIUL CENTRAL: BUCUREȘTI.

SUCURSALE:

Arad, Bălți, Brașov, Bazargic, Chișinău, Cernăuți, Constanța, Galați, Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

FACE ORICE OPERAȚIUNI DE BANCĂ

(Urmare din pag. III-a)

tele pruncilor, de mămă. Cuprinsul ei este bun, iubitorilor mei frați și părinți ai fiilor.

Din experiența noastră cea de toate zilele, bine știm că plugarului sărac, nu numai sămânța de a-și putea holdele sale a le sămăna îi este de lipsă ci și uneltele: plugul, grebla și alte, prin care se lucrează pământul. Tocmai așa este și tinerimea: nu-i destul numai să cunoască literile și a slabisi să învețe, și îndată la Ciaslov a-i da — ci de lipsă este mai întâi a învăța regulile, a ceti și a pricepe aceea ce cetește, după cum urmează și alte neamuri luminate.

Așa dar, vă rog, iubitorilor părinți ai tinerimii, ca să primiți această cârtică și să o dați tinerilor fii, cu aceea încredințare, cu care această cârtică

de autorul său spre bunul scop este lucrată. Iar că este bună și folositoare, însuș sporul o temeinic în scurt timp vădă ducesc că va adevări. Dintru aceasta va învăța tinerimea la vătători regulate, și, urmând aceste reguli, vă încredințez că și în limba noastră română pe tem a ne înălța la cele mai mari învățători, că nu lipsește alt decăt a și face tot patriotul doria sa, a gândi de luminare neamului și a tălmăci și a tipări cărți folositoare. Și, de vom urma ca alte neamuri, unii a tălmăci alții a tipări, și iarăși, toți a cumpăra, — în scurt timp vom fi și noi ca alte neamuri luminate, cu școli mari, cu biblioteci și cu bărbăți învățați luminați.

București, 1820

Lazar

Dascălul școlilor românești din București